

До разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 08.051.177
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента
Школи Сергія Миколайовича на дисертацію Жданової
Анни Віталіївни «Суб'єкт кримінального правопорушення
в доктрині кримінального права в контексті глобалізації та
Євроінтеграції», подану на здобуття освітньо-наукового
ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» зі
спеціальності 081 «Право»

Актуальність теми дослідження визначається сучасними тенденціями розвитку кримінального права України, що обумовлені одночасним впливом процесів європейської інтеграції, глобалізації, цифровізації суспільних відносин, транснаціоналізації злочинності та необхідністю адаптації національного кримінального законодавства до міжнародних стандартів захисту прав людини. За таких умов особливого значення набуває наукове переосмислення фундаментальних інститутів Загальної частини кримінального права, серед яких центральне місце займає інститут суб'єкта кримінального правопорушення.

Попри усталеність класичного законодавчого підходу, відповідно до якого суб'єктом кримінального правопорушення визнається фізична осудна особа, яка досягла встановленого законом віку кримінальної відповідальності, сучасна кримінально-правова практика демонструє істотне ускладнення форм злочинної діяльності. Організована злочинність, транснаціональні кримінальні мережі, розвиток корпоративної злочинності, цифрові технології, воєнні злочини, колабораційна діяльність, міжнародні злочини та інші сучасні прояви кримінально протиправної поведінки обумовлюють необхідність переоцінки традиційних уявлень про суб'єкта кримінального правопорушення без руйнування основоположного принципу особистої вини.

Особливої актуальності тема набуває в умовах набуття Україною статусу держави-кандидата на вступ до Європейського Союзу та подальшої гармонізації

кримінального законодавства із правом Європейського Союзу, актами Ради Європи, практикою Європейського суду з прав людини, положеннями міжнародного кримінального права та сучасними стандартами міжнародного гуманітарного права. Європейська інтеграція вимагає не механічного перенесення окремих зарубіжних моделей кримінально-правового регулювання, а їх науково обґрунтованої адаптації до української правової системи з урахуванням її доктринальних засад та національних особливостей.

Водночас сучасні глобалізаційні процеси істотно впливають на характер кримінально-правових відносин. Суб'єкт кримінального правопорушення дедалі частіше розглядається не лише як носій формально визначених законодавством ознак, а й як особа, яка виконує певну функціональну роль у складних організаційних, корпоративних, військових чи міжнародних механізмах кримінально протиправної діяльності. Саме тому проблема визначення кримінально-правового значення фактичної ролі особи, її функціонального статусу, організаційного впливу, службового становища та реального контролю над суспільно небезпечними процесами набуває принципового значення як для доктрини кримінального права, так і для правозастосовної практики.

Особливий науковий інтерес викликає запропонована дисертанткою концепція функціонально-контекстуального оновлення інституту суб'єкта кримінального правопорушення, відповідно до якої класичне розуміння суб'єкта не заперечується, а доповнюється функціонально-рольовим та юрисдикційно-контекстуальним вимірами. Такий підхід дозволяє забезпечити поєднання традиційних засад кримінального права із сучасними тенденціями розвитку міжнародного та європейського кримінального права, не порушуючи принципів законності, особистої вини, індивідуалізації кримінальної відповідальності та правової визначеності.

Таким чином, дисертаційне дослідження Жданової А.В. є своєчасним, актуальним та відповідає сучасним потребам розвитку науки кримінального права, практики застосування кримінального законодавства України, а також стратегічним напрямом інтеграції національної правової системи до європейського правового простору.

Вивчення зв'язку роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами) свідчить, що дослідження виконано відповідно до індивідуального плану підготовки здобувача третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за акредитованою освітньо-науковою програмою «Право» зі спеціальності 081 «Право». Тему дисертації затверджено Вченою радою Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Дисертаційне дослідження виконано в межах наукової тематики кафедри адміністративного і кримінального права Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара «Модернізація національного підходу до вирішення проблем правового захисту людини і суспільства у контексті сучасних глобальних викликів» (державний реєстраційний номер 0122U001109), а також відповідає Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок, затверджених Кабінетом Міністрів України на період дії воєнного стану.

Тематика дисертації повністю узгоджується з державними пріоритетами розвитку юридичної науки, реалізацією євроінтеграційного курсу України, удосконаленням кримінального законодавства та розвитком сучасної кримінально-правової доктрини в умовах глобальних безпекових викликів.

Вивчення ступеня **обґрунтування теми дисертації, її мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження**. Аналіз дисертаційної роботи Жданової А. В. свідчить про належний рівень наукового обґрунтування обраної теми дослідження, логічність постановки наукової проблеми, коректність визначення об'єкта, предмета, мети та завдань дослідження, що у своїй сукупності забезпечують цілісність авторської концепції та досягнення поставленого наукового результату.

Обрана тема є закономірним продовженням сучасних наукових пошуків у сфері кримінального права, проте авторка не обмежується дослідженням окремих елементів традиційного вчення про суб'єкта кримінального правопорушення. Предметом комплексного аналізу стали закономірності розвитку цього інституту під впливом глобалізаційних процесів, європейської інтеграції України, міжнародного кримінального права, практики Європейського суду з прав людини, сучасних моделей кримінально-правового реагування щодо юридичних осіб, а також трансформації спеціального суб'єкта кримінального правопорушення в умовах воєнного стану.

Мета дисертаційної роботи сформульована чітко та послідовно й полягає у комплексному дослідженні інституту суб'єкта кримінального правопорушення, визначенні закономірностей його розвитку в сучасних умовах, формуванні нових доктринальних підходів та виробленні пропозицій щодо вдосконалення кримінального законодавства України. Поставлена мета є науково обґрунтованою, відповідає предмету дослідження та повністю узгоджується зі змістом дисертації.

Для її досягнення здобувачкою сформульовано комплекс взаємопов'язаних завдань, які охоплюють історико-правовий аналіз розвитку інституту суб'єкта кримінального правопорушення, дослідження доктринальних підходів українських та зарубіжних учених, порівняльно-правовий аналіз законодавства різних держав, вивчення сучасної судової практики України, Європейського суду з прав людини та

зарубіжних юрисдикцій, дослідження особливостей кримінально-правової суб'єктності в умовах глобалізації, цифровізації, європейської інтеграції та воєнного стану, а також формулювання пропозицій щодо подальшого розвитку кримінального законодавства України.

Об'єкт та предмет дослідження визначені коректно, взаємоузгоджені між собою та повністю відповідають заявленій темі дисертації. Предмет дослідження охоплює як класичні кримінально-правові конструкції, так і новітні тенденції розвитку інституту суб'єкта кримінального правопорушення, що дозволило авторці забезпечити комплексний характер наукового пошуку.

Окремо слід відзначити методологічну основу дисертаційної роботи. Під час проведення дослідження авторкою використано широкий спектр сучасних загальнонаукових та спеціально-юридичних методів наукового пізнання. Застосування історико-правового методу дозволило простежити еволюцію інституту суб'єкта кримінального правопорушення від найдавніших правових систем до сучасного кримінального права. Порівняльно-правовий метод забезпечив можливість дослідити законодавчі моделі держав Європейського Союзу та інших країн світу. Формально-юридичний метод використовувався при аналізі положень Кримінального кодексу України, міжнародних договорів, актів права Європейського Союзу та інших нормативно-правових актів. Системно-структурний, логіко-юридичний, функціональний та комплексний підходи забезпечили послідовність дослідження та належний рівень наукової аргументації.

Важливою перевагою дисертації є те, що авторка не обмежилася аналізом лише чинного кримінального законодавства України. Дослідження побудовано на комплексному використанні доктринальних джерел, міжнародно-правових актів, практики Європейського суду з прав людини, рішень Верховного Суду, законодавства іноземних держав та сучасних наукових концепцій розвитку кримінального права. Такий підхід свідчить про високий рівень опрацювання джерельної бази та забезпечує належну достовірність сформульованих висновків.

Таким чином, ступінь обґрунтованості теми дисертації, її мети, завдань, об'єкта, предмета та використаної методології дає підстави констатувати, що дослідження виконано на належному теоретико-методологічному рівні, а сформульовані авторкою положення є логічно послідовними, внутрішньо узгодженими та достатньо аргументованими.

Зміст дисертації та її завершеність. Зміст дисертації свідчить про високий рівень системності наукового дослідження, логічну послідовність викладення матеріалу та завершеність авторської концепції. Структура роботи повністю

відповідає поставленій меті й охоплює всі ключові аспекти дослідження інституту суб'єкта кримінального правопорушення – від історичних витоків його формування до перспектив подальшого розвитку в умовах глобалізації та європейської інтеграції.

Дисертація складається зі вступу, трьох взаємопов'язаних розділів, які об'єднують одинадцять підрозділів, загальних висновків, переліку використаних джерел та додатків. Така структура забезпечує послідовне розкриття заявленої тематики та дозволяє простежити логіку авторського наукового пошуку від теоретико-методологічних засад до вироблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення кримінального законодавства України.

Перший розділ дисертації «Теоретико-методологічні та історико-правові засади дослідження суб'єкта кримінального правопорушення» присвячено комплексному аналізу генези інституту суб'єкта кримінального правопорушення, еволюції відповідних доктринальних підходів та порівняльно-правовому дослідженню зарубіжного досвіду законодавчого закріплення цього кримінально-правового інституту.

Безперечною перевагою першого розділу є відмова авторки від виключно нормативного аналізу чинного кримінального законодавства. Дослідження розпочинається з історико-правового осмислення становлення категорії суб'єкта кримінального правопорушення, що дозволило простежити закономірності її розвитку від найдавніших правових систем до сучасної європейської кримінально-правової доктрини. Авторкою переконливо доведено, що формування сучасного розуміння суб'єкта кримінального правопорушення стало результатом тривалого історичного розвитку, під час якого поступово трансформувалися підходи до особистої вини, осудності, віку кримінальної відповідальності, правового статусу особи та принципу індивідуалізації кримінальної відповідальності.

Важливою складовою першого розділу стало ґрунтовне порівняльно-правове дослідження законодавства іноземних держав. Авторкою проаналізовано кримінально-правові моделі держав континентальної Європи, англосаксонської правової сім'ї та окремих інших країн світу, що дозволило виявити як спільні тенденції розвитку інституту суб'єкта кримінального правопорушення, так і суттєві концептуальні відмінності між різними правовими системами. Особливо цінним є висновок про відсутність універсальної моделі кримінально-правової суб'єктності та необхідність функціональної адаптації зарубіжного досвіду до української правової системи без механічного запозичення окремих законодавчих конструкцій.

Загалом перший розділ дисертації створює належне теоретико-методологічне підґрунтя для подальшого дослідження, характеризується високим рівнем наукової

аргументації та демонструє глибоке володіння авторкою історичними, доктринальними й порівняльно-правовими аспектами досліджуваної проблематики.

Другий розділ дисертації «Сучасні теоретико-правові підходи та трансформація концепції суб'єкта кримінального правопорушення в контексті глобалізації та євроінтеграції» є центральною частиною дослідження та містить основні наукові результати, що визначають авторську концепцію розвитку інституту суб'єкта кримінального правопорушення. У цьому розділі дисертанткою здійснено комплексне переосмислення традиційної кримінально-правової конструкції суб'єкта кримінального правопорушення крізь призму сучасних глобалізаційних процесів, розвитку міжнародного кримінального права, права Європейського Союзу та практики Європейського суду з прав людини.

Заслуговує на позитивну оцінку прагнення авторки поєднати класичні положення Загальної частини кримінального права із сучасними міжнародними тенденціями розвитку кримінально-правового регулювання. При цьому робота не містить пропозицій щодо відмови від традиційного законодавчого визначення суб'єкта кримінального правопорушення. Навпаки, авторка аргументовано доводить необхідність збереження класичної моделі загального суб'єкта як фізичної осудної особи відповідного віку, одночасно обґрунтовуючи необхідність розширення функціонального змісту цієї категорії.

Наукову цінність має запропонована авторкою багаторівнева модель кримінально-правової суб'єктності, яка дозволяє систематизувати різні прояви суб'єкта кримінального правопорушення без порушення фундаментальних принципів кримінального права України. Запропонована концепція відображає сучасні тенденції розвитку кримінального права та може стати підґрунтям для подальшого вдосконалення як кримінально-правової доктрини, так і законодавства.

Третій розділ дисертації «Перспективи розвитку та вдосконалення інституту суб'єкта кримінального правопорушення в контексті європейської інтеграції України та глобалізації» є логічним завершенням проведеного дослідження та має виражений прикладний характер. Якщо у попередніх розділах авторкою сформовано теоретичне підґрунтя дослідження та розкрито сучасний стан наукової проблематики, то третій розділ присвячений виробленню конкретних напрямів удосконалення кримінально-правового регулювання та визначенню перспектив подальшого розвитку інституту суб'єкта кримінального правопорушення.

Позитивної оцінки заслуговує здійснений дисертанткою аналіз можливостей запозичення європейського досвіду реформування інституту суб'єкта кримінального правопорушення. Авторка обґрунтовано виходить із того, що процес гармонізації

українського кримінального законодавства із правом Європейського Союзу не може здійснюватися шляхом механічного копіювання окремих законодавчих моделей. Натомість запропоновано концепцію функціональної адаптації позитивного зарубіжного досвіду з урахуванням принципів, традицій та системних особливостей національного кримінального права. Такий підхід видається методологічно виваженим і відповідає сучасним тенденціям розвитку європейської правової науки.

Значний інтерес викликає підрозділ, присвячений подоланню прогалин українського кримінального законодавства в умовах євроінтеграції та глобалізації. Авторкою сформульовано низку пропозицій щодо вдосконалення нормативного регулювання спеціального суб'єкта кримінального правопорушення, визначення кримінально-правового значення функціонального статусу особи, розвитку механізмів кримінально-правового реагування щодо юридичних осіб, а також імплементації окремих міжнародних стандартів кримінальної відповідальності. При цьому всі запропоновані рекомендації характеризуються внутрішньою логічною узгодженістю, системністю та практичною спрямованістю.

У цілому третій розділ має завершений характер, містить належне теоретичне обґрунтування сформульованих пропозицій та підтверджує здатність авторки самостійно вирішувати складні наукові проблеми, поєднуючи фундаментальні положення кримінально-правової доктрини із сучасними потребами правотворчої та правозастосовної діяльності.

Зміст дисертації свідчить про досягнення авторкою поставленої мети, а сама робота є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання, що має істотне значення для подальшого розвитку науки кримінального права та вдосконалення правозастосовної практики.

Вивчення ступеня обґрунтованості висновків, пропозицій та рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність.

Аналіз змісту дисертаційної роботи дає підстави констатувати, що сформульовані авторкою висновки, пропозиції та рекомендації є достатньо обґрунтованими, логічно-послідовними та ґрунтуються на широкій емпіричній й теоретичній базі.

Достовірність отриманих результатів забезпечується комплексним використанням сучасної методології наукового пізнання, значним обсягом опрацьованих нормативно-правових актів України, законодавства іноземних держав, міжнародно-правових документів, практики Європейського суду з прав людини, Верховного Суду, наукових праць українських та зарубіжних учених, що дозволило авторці здійснити всебічне дослідження обраної проблематики.

До найбільш вагомих результатів дисертаційного дослідження, які характеризують його наукову новизну та визначають особистий внесок здобувачки у розвиток науки кримінального права, слід віднести насамперед формулювання концепції функціонально-контекстуального оновлення інституту суб'єкта кримінального правопорушення, відповідно до якої сучасний суб'єкт має аналізуватися у трьох взаємопов'язаних площинах: класичній кримінально-правовій, функціонально-рольовій та юрисдикційно-контекстуальній. Саме така концепція дозволяє гармонійно поєднати традиційні положення Загальної частини кримінального права із сучасними тенденціями розвитку міжнародного та європейського кримінального права без руйнування принципу особистої вини.

Значний науковий інтерес становлять також висновки авторки щодо функціонального переосмислення ролі спеціального суб'єкта кримінального правопорушення, визначення кримінально-правового значення фактичного контролю, службового становища, організаційного впливу, військового командування, корпоративного управління та інших юридично значущих характеристик особи в сучасних умовах глобалізації та європейської інтеграції.

Важливою перевагою дисертаційної роботи є поєднання фундаментальних теоретичних положень із конкретними пропозиціями щодо вдосконалення кримінального законодавства України. Запропоновані рекомендації мають системний характер, узгоджуються з міжнародними стандартами кримінального права та можуть бути використані у подальшій нормотворчій діяльності, судовій практиці, діяльності правоохоронних органів, а також у навчальному процесі під час викладання дисциплін кримінально-правового циклу.

Значущість дисертації для науки та практики. Дослідження Жданової А.В. має вагомe теоретичне та практичне значення, що зумовлено актуальністю обраної проблематики, комплексністю проведеного дослідження, належним рівнем наукової аргументації та сформульованими авторськими висновками.

Теоретична цінність роботи полягає насамперед у подальшому розвитку доктрини кримінального права щодо розуміння суб'єкта кримінального правопорушення як багаторівневої кримінально-правової категорії. Запропонований авторкою функціонально-контекстуальний підхід істотно розширює традиційне бачення суб'єкта кримінального правопорушення, не заперечуючи при цьому класичних положень кримінально-правової науки. Саме такий підхід створює підґрунтя для подальших фундаментальних досліджень інституту суб'єкта кримінального правопорушення в умовах цифровізації, глобалізації, розвитку міжнародного кримінального права та європейської інтеграції.

Особливої уваги заслуговує те, що дисертантка не обмежується констатацією сучасних проблем кримінально-правового регулювання, а пропонує власну цілісну концепцію їх вирішення. Це свідчить про сформованість авторського наукового підходу та здатність до самостійного вирішення складних теоретико-правових проблем.

Практичне значення одержаних результатів визначається можливістю використання сформульованих у дисертації висновків і рекомендацій у декількох напрямках.

По-перше, результати дослідження можуть бути використані у процесі вдосконалення кримінального законодавства України, насамперед щодо подальшого розвитку положень про загального та спеціального суб'єкта кримінального правопорушення, кримінально-правового реагування щодо юридичних осіб, а також гармонізації положень Кримінального кодексу України із міжнародними та європейськими стандартами.

По-друге, окремі положення дисертації мають практичне значення для діяльності судів, органів прокуратури, органів досудового розслідування, адвокатури та інших суб'єктів кримінального провадження під час вирішення питань кваліфікації кримінальних правопорушень, встановлення ознак спеціального суб'єкта, визначення фактичної ролі особи у механізмі кримінально протиправної поведінки, застосування положень міжнародного кримінального права та практики Європейського суду з прав людини.

По-третє, результати дослідження можуть бути використані у навчальному процесі під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальне право України», «Міжнародне кримінальне право», «Порівняльне кримінальне право», «Кримінально-правова кваліфікація», а також при підготовці підручників, навчальних посібників і методичних матеріалів.

Таким чином, дисертаційна робота характеризується високим рівнем як теоретичної, так і практичної значущості, а сформульовані авторкою висновки можуть бути використані у різних сферах юридичної діяльності.

Повнота викладу в опублікованих працях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні результати дисертаційного дослідження достатньою мірою апробовані та оприлюднені у наукових працях здобувачки. За темою дисертації авторкою опубліковано три наукові статті у фахових наукових виданнях України, включених до відповідної категорії наукових фахових видань, а також чотири публікації за результатами участі в науково-практичних конференціях.

Аналіз змісту зазначених публікацій свідчить, що вони відображають основні положення дисертаційного дослідження, послідовно висвітлюють різні аспекти заявленої тематики та забезпечують належний рівень апробації отриманих результатів. Опубліковані роботи охоплюють питання порівняльно-правового аналізу інституту суб'єкта кримінального правопорушення, впливу глобалізаційних процесів на кримінальне право, особливостей кримінально-правового регулювання в умовах воєнного стану, а також свроінтеграційних тенденцій розвитку досліджуваного інституту.

Зміст анотації повною мірою відображає основні результати дисертаційного дослідження, коректно характеризує його наукову новизну, теоретичне та практичне значення, а також відповідає змісту самої дисертації.

Отже, результати дослідження достатньою мірою апробовані, а кількість і зміст наукових публікацій відповідають встановленим вимогам щодо здобуття ступеня доктора філософії.

Оформлення дисертації. Дисертацію написано державною мовою з дотриманням вимог наукового стилю. Робота оформлена відповідно до існуючих нормативних вимог і стандартів. Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, що вміщують одинадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел, трьох додатків. Загальний обсяг дисертації становить 281 сторінку, основний зміст роботи викладено на 215 сторінках, список використаних джерел містить 308 найменувань. Основні положення, висновки, пропозиції та рекомендації дисертації в цілому характеризуються послідовністю, аргументованістю і завершеністю.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Дисертаційне дослідження Жданової Анни Віталіївни містить посилання на використані автором джерела та літературу відповідно до чинного законодавства щодо авторських прав та академічної доброчесності. Всі випадки використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела, оформлені у належний спосіб. Аналіз змісту дисертаційного дослідження та наукових публікацій, зарахованих за темою дисертації свідчить, що вимоги щодо академічної доброчесності дисертанткою дотримано. Порушення і академічної доброчесності не виявлено.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації. Надаючи загальну позитивну оцінку роботи, слід вказати, що окремі положення дисертації викликають зауваження, які потребують певних уточнень або, можливо, додаткової аргументації й мають бути розглянуті в дискусії під час захисту дисертації, а саме:

По-перше, запропонована авторкою концепція функціонально-контекстуального оновлення інституту суб'єкта кримінального правопорушення є безумовно цікавою та

перспективною, однак окремі її елементи потребують більш чіткого визначення критеріїв практичного застосування. Зокрема, доцільним видається детальніше окреслення меж використання функціонально-рольового підходу під час кваліфікації кримінальних правопорушень, щоб уникнути його надмірно широкого тлумачення.

По-друге, у роботі значна увага приділяється міжнародно-правовим та європейським тенденціям розвитку кримінально-правової суб'єктності. Разом із тим окремі висновки щодо перспектив імплементації відповідних моделей до українського кримінального законодавства могли б бути доповнені більш детальним аналізом потенційних ризиків такої імплементації для збереження принципу особистої кримінальної відповідальності.

По-третє, аналіз практики Європейського суду з прав людини є достатньо ґрунтовним, однак доцільним могло б бути ширше використання практики Суду Європейського Союзу та рішень міжнародних кримінальних трибуналів, насамперед у частині визначення функціонального статусу осіб, які здійснюють фактичний контроль або командування.

По-четверте, окремі пропозиції щодо вдосконалення кримінального законодавства України мають концептуальний характер і, на нашу думку, могли б бути доповнені орієнтовними редакціями відповідних законодавчих змін, що посилює б прикладне значення проведеного дослідження.

Вказані зауваження, водночас, мають здебільшого характер побажання щодо подальшого покращення наукової роботи та посилення авторського результату проведеного дослідження, є такими, що не знижують достатньо високого рівня і позитивної оцінки дисертаційного дослідження.

Висновок щодо дисертаційної наукової праці. Дисертаційне дослідження Жданової Анни Віталіївни «Суб'єкт кримінального правопорушення в доктрині кримінального права в контексті глобалізації та Євроінтеграції» є самостійною, завершеною кваліфікаційною науковою працею, виконаною на високому теоретичному та методологічному рівні. Результати дослідження характеризуються науковою новизною, внутрішньою логічною послідовністю, належним рівнем аргументації та практичною спрямованістю. Запропонована авторкою концепція функціонально-контекстуального оновлення інституту суб'єкта кримінального правопорушення є оригінальним авторським підходом до вирішення однієї з фундаментальних проблем сучасної науки кримінального права та становить вагомий внесок у розвиток вітчизняної кримінально-правової доктрини.

На підставі викладеного вважаю, що дисертація Жданової Анни Віталіївни «Суб'єкт кримінального правопорушення в доктрині кримінального права в контексті глобалізації та Євроінтеграції» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю положень, теоретичним і практичним значенням, повнотою оприлюднення результатів та рівнем академічної доброчесності відповідає галузі знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право» і вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її авторка Жданова Анна Віталіївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Опонент:

Завідувач кафедри публічного права
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»,
кандидат юридичних наук, доцент

Сергій ШКОЛА

Підпис *Школа*
засвідчую:
вчений секретар
Вченої ради *М...*
Ращонька

11.08.26

